

**Квест «Сцежкамі роднага краю»
Пазакласнае мерапрыемства для вучняў сярэдняга школьнага
ўзросту**

А. І. Пеўнявец,
настаўнік беларускай мовы і літаратуры вышэйшай катэгорыі
Мікуліцкай СШ Брагінскага раёнаі

Мэты: пазнаёміць вучняў з рэгіянальнымі народнымі гульнямі; развіваць творчыя здольнасці вучняў праз выкананне рэгіянальных песень і танцаў; узбагачаць лексічны запас вучняў словамі з народнага побыту беларусаў; выхоўваць любоў да роднага краю.

Абсталяванне: насценныя ілюстрацыі ўстановы адукацыі, мультымедычная ўстаноўка, элементы народнага побыту, беларускае народнае адзенне.

Назвы станцый

1. Майстэрня маіх продкаў (майстэрня).
2. Крязаўчая (музей).
3. Бульба (пляцоўка перад школай).
4. Добрая гаворка (ілюстрацыя на сцяне школы).
5. Асілкі (спартыўная пляцоўка).
6. Заняткі маіх бабуль (пляценне на заборы перад школай).
7. Мінулае маёй вёскі (альтанка на тэрыторыі школы).
8. Стравы рэгіянальнай кухні (рэкрэацыя школы).
9. Тэатральная (кабінет беларускай мовы).

Ход мерапрыемства

I. Уступны этап

Настаўнік. Добры дзень вам, дарагія госці! Як добра, што вы завіталі да нас. Спадзяюся, што сёння сабраліся на гэтай пляцоўцы толькі аматары беларускага слова і толькі тыя, хто любіць свой родны край, бо свята нашае мы нездарма назвалі «Сцежкамі роднага краю». Можна, хто ведае, чаму менавіта такая назва квеста?

А зараз мы з вамі крышачку пазнаёмімся: давайце прывітаем адзін аднаго. Я называю каманду ўдзельнікаў, а вы, каго я называю, махаеце сваім супернікам ручкамі, а мы вітаем вас апладысмантамі. *(Прывітанне.)*

Сёння ў нашай школе вас чакае сустрэча з беларускімі песнямі, танцамі, гульнямі, карагодамі.

І, як кажуць нашы людзі:

Хай вам даспадобы будуць

Жарты, песні, смех!

*Бо без песні, хоць ты трэсні,
А без гармоніка й дуды
Ногі ходзяць не туды!
Танец «Лявоніха» выконваюць дзяўчаты і хлопцы школы.*

II. Асноўны этап

Настаўнік. Мы маем з вамі вельмі багатую спадчыну, якую пакінулі пасля сябе нашы продкі – гэта фальклор. Што ўваходзіць у вусную народную творчасць? Усе дзеці вельмі любяць загадкі. Зараз паспрабуйце разгадаць некаторыя з іх:

1. З барадою, а не стары, з рагамі, а не бык, дояць, а не карова, лыка дзярэ, а лапці не пляце. (*Каза.*)

2. У вадзе купаўся ды сухім застаўся. (*Гусь.*)

3. Спераду тыльца, ззаду вільцы, наверху чорнае сукно, спадыспаду белае палатно. (*Ластаўка.*)

Верш «Спадчына» чытае вучаніца 8 класа.

Настаўнік. А як вы лічыце, жарты адносяцца да фальклору?

Вучні іграюць сцэнку.

Мама. Мікола, ты рукі мыў?

Мікола. Мыў, матулька, нават з мылам мыў.

Мама. А тварык?

Мікола. Не!

Мама. Ну, дык ідзі памый!

Мікола. Не пайду!

Мама. Чаму?

Мікола. Хітрая ты, мамуля, хочаш, каб я ізноў рукі запэцкаў!

Настаўнік. Прыгожая наша мова, колькі ўсяго сказана, напісана, толькі паранаўце: рускае «пожайлуста» і беларускае «калі ласка», або «спасибо» і «дзякуй».

Песня «Гаворка беларуская», выконваюць дзяўчаты школы.

Настаўнік. На гэтай цудоўнай ночце я пазнаёмлю вас з правіламі нашага квесту. Каб прыступіць да выканання заданняў, трэба ведаць пароль. Для гэтага патрэбна адгадаць загадку, якую вы зараз атрымаеце, патэлефанаваць па нумары, які знаходзіцца ў канверце. А канверты размешчаны каля нашага знакамітага млына. Пасля таго як вы патэлефануеце па дадзеным нумары і правільна дасце адгадку, скажаце назву сваёй каманды, атрымаеце маршрутныя лісты. З маршрутнымі лістамі каманды пераходзяць ад станцыі да станцыі, выконваюць сумленна прапанаваныя заданні. А педагогі выстаўляюць у маршрутныя лісты балы. Прайшоўшы ўсе станцыі, капітаны падыходзяць да мяне і атрымліваюць падказку, дзе знаходзіцца заветны прыз. Паказка – гэта аркуш паперы з выявай месца ў школе, дзе схаваны прыз. Дарэчы, аркуш разрэзаны на адвольныя фігуры: толькі калі яго правільна скласці, можна даведацца, дзе знаходзіцца прыз.

Загадкі (*капітаны каманды па чарзе выцяваюць загадкі*).

1. На гару – бягом, а з гары – кувырком. (*Заяц.*)

2. На паляне сіняй пасецца конь сівы. (*Месяц.*)

3. Стаіць у лазе на адной назе. (*Грыб.*)
4. Кругленькі, маленькі, а за хвост не ўзнімеш. (*Клубок.*)
5. Сама панна ў каморы, а яе косы на двары. (*Морква.*)
6. Гаршок разумны, хоць сем дзірак мае. (*Галава.*)
7. Што нас корміць, а есці не просіць? (*Зямля.*)

Заданні на станцыях.

1. **Майстэрня маіх продкаў** (майстэрня). Удзельнікі каманд павінны даплесці з лазы частку каша па ўзоры.

2. **Крызнаячая.** Удзельнікі атрымліваюць канверты з назвамі прадметаў побыту, якія знаходзяцца ў музеі. Вучні павінны адшукаць гэтыя прадметы і прымацаваць да іх назвы:

- 1) сукала, часала, ступа, рубанак, прас, калаўрот, кросны;
- 2) чаўнок, трапло, лапці, ложка, калыска, пранік, карыта;
- 3) прас, прасніца, печ, варэйка, сошка, сякера, абраз;
- 4) лубяны кош, фіранка, абрус, гладышка, пляцень, сякера, абраз;
- 5) прас, прасніца, печ, варэйка, абрус, гладышка, пляцень;
- 6) сукала, часала, ступа, рубанак, калыска, пранік, карыта.

3. **Бульба** (пляцоўка перад школай). На дадзенай станцыі харэограф пад музыку «Бульба» дэманструе ўдзельнікам асноўныя элементы танца, якія вучні потым павінны правільна паўтарыць пры выкананні танца.

4. **Добрая гаворка** (ілюстрацыя на сцяне школы). У школе на сцяне намалявана дзяўчынка, што трымае ў руцэ шарыкі, дзе прымацаваны словы, з якіх вучні павінны скласці фразеалагізм, растлумачыць яго значэнне, намаляваць малюнак.

Часаць языкі – доўга размаўляць.

Лічыць варон – няўважлівы.

Як кура лапай – вельмі неакуратна, непрыгожа.

Спаць без задніх ног – вельмі моцна.

Як кот з сабакам – нядружна.

Ліць кракадзілавы слёзы – няшчыра скардзіцца або спачуваць каму-небудзь.

Як кот наплакаў – мала.

5. **Асілкі.** На спартыўнай пляцоўцы настаўнікі прапануюць удзельнікам розныя іспыты, якія выяўляюць іх сілу і моц.

6. **Заняткі маіх бабуль.** На заборы (сетцы-рабіцы) перад школай сплечены з тоўстых нітак беларускія ўзоры, якія ўдзельнікам неабходна паўтарыць, праявіўшы спрыт і кемлівасць.

7. **Мінулае маёй вёскі.** У альтанцы стаіць вялікі чыгун з вадой, які хлопцы павінны ухватам (вілачнікам) перанесці з месца на месца, а дзяўчаты павінны перавярнуць на патэльні наліснік без дапамогі лапаткі, падкінуць яго ўверх так, каб наліснік сам перавярнуўся нежараным бокам.

8. **Стравы рэгіянальнай кухні** (рэкрэацыя школы). Удзельнікам каманды было зададзена папярэдняя дамашняе заданне: прыгатаваць страву рэгіянальнай кухні і прэзентаваць яе.

9. **Тэатральная.** У кабінеце беларускай мовы і літаратуры настаўнік прапануе ўдзельнікам перапрагнуцца ў нацыянальнае адзенне, размеркаваць ролі гаспадароў і гасцей. Наступнае заданне заключаецца ў тым, што гаспадары павінны запрасіць да сябе ў імпрывізаваную хату гасцей, расказаць ім, дзе будуць сядзець, чым будуць іх частаваць, дзе іх пакладуць спаць і так далей. Усё тлумачыцца толькі па-беларуску. Госці тым часам павінны задаваць пытанні гаспадарам наконт іх побыту.

Пасля таго як усе станцыі пройдзены, вучні адшукваюць тры першыя прызы, журы падводзіць вынік і адбываецца ўнагароджванне каманд, якія справіліся з заданнямі не толькі хутчэй, але і правільна і набралі большую колькасць балаў.

III. **Заклучны этап**

Настаўнік. Праведзеныя сёння конкурсы далі нам магчымасць яшчэ раз пераканацца, што мы жывём у цудоўнай і непаўторнай, багатай на гістарычныя падзеі краіне. Уладзімір Караткевіч пісаў: «Калі вы станеце дарослымі – яны будуць яшчэ прыгажэйшыя, нашы вёскі і гарады. Вы пройдзеце па іх вуліцах, і вам самім захочацца прыкласці свае рукі, свае веды і ўмельства для таго, каб зрабіць іх дзівам дасканаласці, а зямлю нашу – найлепшай у свеце зямлёй. ...Любіце гэтую сваю святую зямлю аддана і да канца. Іншай вам не дадзена, дый не патрэбна».

Адбываецца ўзнагароджванне пераможцаў.

Настаўнік.

Паклон табе, мой беларускі краю!
Ты – мой, я – твой: ад роду і навек.
Я зноў і зноў да сэрца прыкладаю
Твой ліст дубовы – як чароўны лек.

За хлеб, што ем, за песні, што спяваю,
За шчасце звацца іменем тваім –
Паклон табе, мой беларускі краю!
Ты – мой, я – твой: усюды і ва ўсім! (*Н. Гілевіч*)

Дзякую ўсім за актыўны удзел у квесце, за тое, што вы не толькі шмат чаго ведаеце пра сваю малую радзіму, а любіце родную зямлю, размаўляеце па-беларуску. Усяго вам добрага! Да новых сустрэч!

Літаратура

1. **Беларускі фальклор:** хрэстаматыя: вучэб. дапам. для філіл. фак. ВНУ / склад. К. П. Кабашнікаў [і інш.]. – Мінск: Вышэйшая школа, 1995.
2. **Беларускія народныя казкі:** для мал. і сярэд. шк. узросту / склад. В. В. Давідовіч [і інш.]. – Мінск: Беларус. энцыкл. імя П. Броўкі, 2009.
3. **Барыс, С. В.** Сцежкамі дзядоў: народны быт беларусаў / С. В. Барыс. – Мінск: Беларус. навука, 2015.

4. **Гілевiч, Н.** Збор твораў / Н. Гілевiч. – Мiнск: Маст. лiт., 1996. – Т. 1:
Вершы i паэмы 1946–1976.